

DUURZAAM ONDERNEMEN IN DE PLUIMVEESECTOR

MVO-verslag 2011

VOORWOORD

Bart Jan Krouwel

Duurzaam ondernemerschap is een belangrijk uitgangspunt voor de toekomst van de Nederlandse pluimveesector. Als sector vinden we het daarom ook belangrijk om hierover te rapporteren. In dit tweede verslag van de pluimveesector over Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) geven we een overzicht van de uitdagingen, inspanningen en dilemma's waarvoor we staan en waaraan in 2011 hard is gewerkt. Daarnaast vindt u in dit verslag de speerpunten waarop we ons de komende periode richten.

In 2011 heeft de sector veel geïnvesteerd in een goede dialoog en samenwerking met andere ketenpartijen en 'stakeholders'. Zo is in september 2011 de Stuurgroep Pluimveesector en Volksgezondheid gestart om na te gaan welke risico's de pluimveesector voor de volksgezondheid met zich meebrengt en hoe we deze risico's kunnen terugbrengen.

Ook is er in 2011 intensief overleg geweest met de diervoederindustrie en de overheid. Vanuit de pluimveesector bestaat grote behoefte om veel meer te weten te komen over de herkomst van grondstoffen en de samenstelling van diervoer. Daaruit voortvloeiend is het Productschap Pluimvee en Eieren (PPE) partner geworden in het Ketentransitieproject Verantwoorde Soja, dat er op gericht is om in 2015 alleen nog maar verantwoorde soja te verwerken in diervoer. Naast een intensieve dialoog met stakeholders werkt de sector volop aan diverse andere vraagstukken waarmee de sector wordt geconfronteerd. Een voorbeeld daarvan is de directe betrokkenheid bij de oprichting van de Stichting Diergeneesmiddelen autoriteit (SDa). Het toezien op de vermindering van het antibioticagebruik in de dierhouderij is de belangrijkste taak van de SDa. Vermindering van antibioticagebruik is een speerpunt dat hoog op de agenda van de pluimveesector staat.

Met het MVO-verslag geeft de Nederlandse pluimveesector een transparant beeld van de stappen die gezet zijn op weg naar een verdere verduurzaming van de sector. We zijn op de goede weg, maar we zijn er nog niet! Ik hoop dat we in 2012 gezamenlijk verder gaan.

Ik ga er voor, u hopelijk ook!

Bart Jan Krouwel,
Voorzitter PPE

Voor vragen en opmerkingen over de inhoud van het MVO-verslag kunt u contact opnemen met het PPE: info@pve.nl

OVER HET PRODUCTSCHAP PLUIMVEE EN EIEREN

Het Productschap Pluimvee en Eieren (PPE) is één van de elf productschappen in Nederland. Het werkveld van het PPE omvat alle schakels van de pluimveeproductieketen; van boerenerf tot winkelschap. De betrokkenheid met de hele keten is vooral voor verduurzaming van belang, omdat de veranderingen die hiervoor nodig zijn meestal de hele keten raken. Het PPE is met haar wetgevende bevoegdheid in een unieke positie om regulerend op te treden in de hele productieketen. De sector kan het initiatief nemen voor deze wetgeving en betaalt ook zelf de kosten hiervan. Het PPE bevordert een duurzame pluimveeketen, stimuleert ontwikkelingen, versterkt de concurrentiekracht en werkt zo aan een rendabele en maatschappelijk gewaardeerde sector met toekomst.

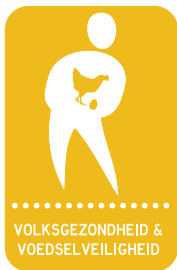
De Wet op de Bedrijfsorganisatie heeft het PPE ingesteld. Deze publiekrechtelijke organisatie, gevestigd in Zoetermeer, is een samenwerkingsverband van ondernemers- en werknemersorganisaties. Beide partijen hebben evenveel zeggenschap in het PPE-bestuur. Het PPE voert zijn taken vooral in Nederland uit, maar is ook internationaal actief. Het legt verantwoording af aan bedrijven in de keten, de Sociaal-Economische Raad, de overheid en de maatschappij. Meer informatie over onder meer de bestuursstructuur, ingestelde commissies, werkgroepen en externe vertegenwoordiging staat op de website www.pve.nl/pluimvee.

In december 2011 heeft de Tweede Kamer de motie Aptroot aangenomen. Daarin staat dat alle elf productschappen, waaronder het PPE, opgeheven moeten worden. Het is niet voor het eerst dat de productschappen onder vuur liggen. Eerder al uitte het kabinet het standpunt om de productschappen sterk af te slanken. In afwachting van deze ontwikkelingen is het PPE eind 2011 gestart met de voorbereidingen van het inrichten van één uitvoeringsorganisatie voor alle productschappen.

ILLUSTRATIES MVO-VERSLAG 2011

Het Productschap Pluimvee en Eieren heeft ervoor gekozen om voor de illustraties van het MVO-verslag 2011 een achttal creatievelingen uit Amsterdam te benaderen. Deze groep werkt al jarenlang iedere maandagavond samen in een atelier op een Amsterdamse bovenzolder aan diverse tekenprojecten. Onder deskundige leiding van cursusleidster Inge Schagen is er de afgelopen maanden gewerkt aan illustraties die de pluimveesector weergeven vanuit het oogpunt van de burger en consument. Illustratoren: Hans Erdmann, Hanneke Maas Geesteranus, Madeleen Visser, Claire de Vries Robbé, Moniek van der Kaaden, Karien Leijtens, Roelien Visscher en Mieke Kroft. Cursusleidster: Inge Schagen.

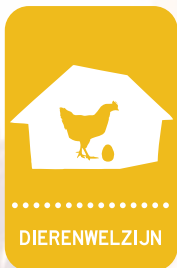
MVO IN DE PLUIMVEESECTOR

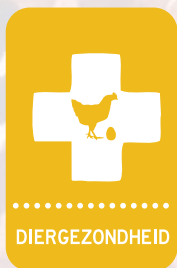
PAGINA 4

PAGINA 10

PAGINA 14

PAGINA 22

PAGINA 24

PAGINA 30

Vanuit verschillende invalshoeken zoals volksgezondheid, dierenwelzijn, milieueffecten en arbeidsomstandigheden, wordt al langere tijd maatschappelijke druk uitgeoefend op de pluimveesector. De wens is om de sector vergaand te verduurzamen. Dat wordt onder andere zichtbaar in veranderende eisen die consumenten en de verwerkende industrie aan de pluimveehouderij en haar producten stellen. Ook de verwachte effecten van wereldwijde trends op de landbouw en veehouderij - zoals de groei van de wereldbevolking, de welvaart en daarmee de consumptie van dierlijke eiwitten - zullen omvangrijk zijn. Ze wijzen in dezelfde richting: een verdere verduurzaming van de pluimveesector. Immers, zowel de wereldwijde vraag naar grondstoffen en voedsel als de prijzen voor basisproducten zoals soja, palmolie, rijst en granen zullen sterk toenemen. Deze prijzen vertonen naar verwachting op den duur omvangrijke en grillige fluctuaties en dat zal ook de pluimveesector onder druk zetten.

Binnen deze veranderende nationale en internationale context zal de concurrentie in de pluimveesector op kostenleiderschap en prijs verder verschuiven. Er komt steeds meer concurrentie gebaseerd op combinaties van producteigenschappen als duurzaamheidskenmerken, dierenwelzijn, kwaliteit, toegevoegde waarde en prijs. Als de Nederlandse pluimveesector zich in deze context wil handhaven en versterken zijn ingrijpende, duurzame veranderingen noodzakelijk. Het krachtig aanspreken van organisatievermogen, innovatiekracht, innovatietempo en ondernemerschap in de pluimveesector is essentieel om dit zodanig te realiseren dat daaruit ook een competitief voordeel kan voortkomen.

Het PPE ziet het veranderingsproces naar een duurzame pluimveesector als noodzakelijk en urgent. Het PPE is van mening dat een dergelijk veranderingsproces alleen in ketenverband plaats kan vinden. Er zijn aanpassingen nodig in de organisatie van de keten en in het stimuleren en toepassen van verbeterde managementpraktijken en productieprocessen. Een eerlijke margeverdeling tussen ketenpartijen moet die gewenste veranderingen, investeringen, productieproces- en productverbeteringen mogelijk gaan maken. De duurzame pluimveesector die daaruit voortvloeit, garandeert de volksgezondheid en het dierenwelzijn en zal werken binnen gesloten kringlopen. Deze constatering vormt de basis voor de visie van het PPE op duurzaam ondernemerschap in de pluimveesector.

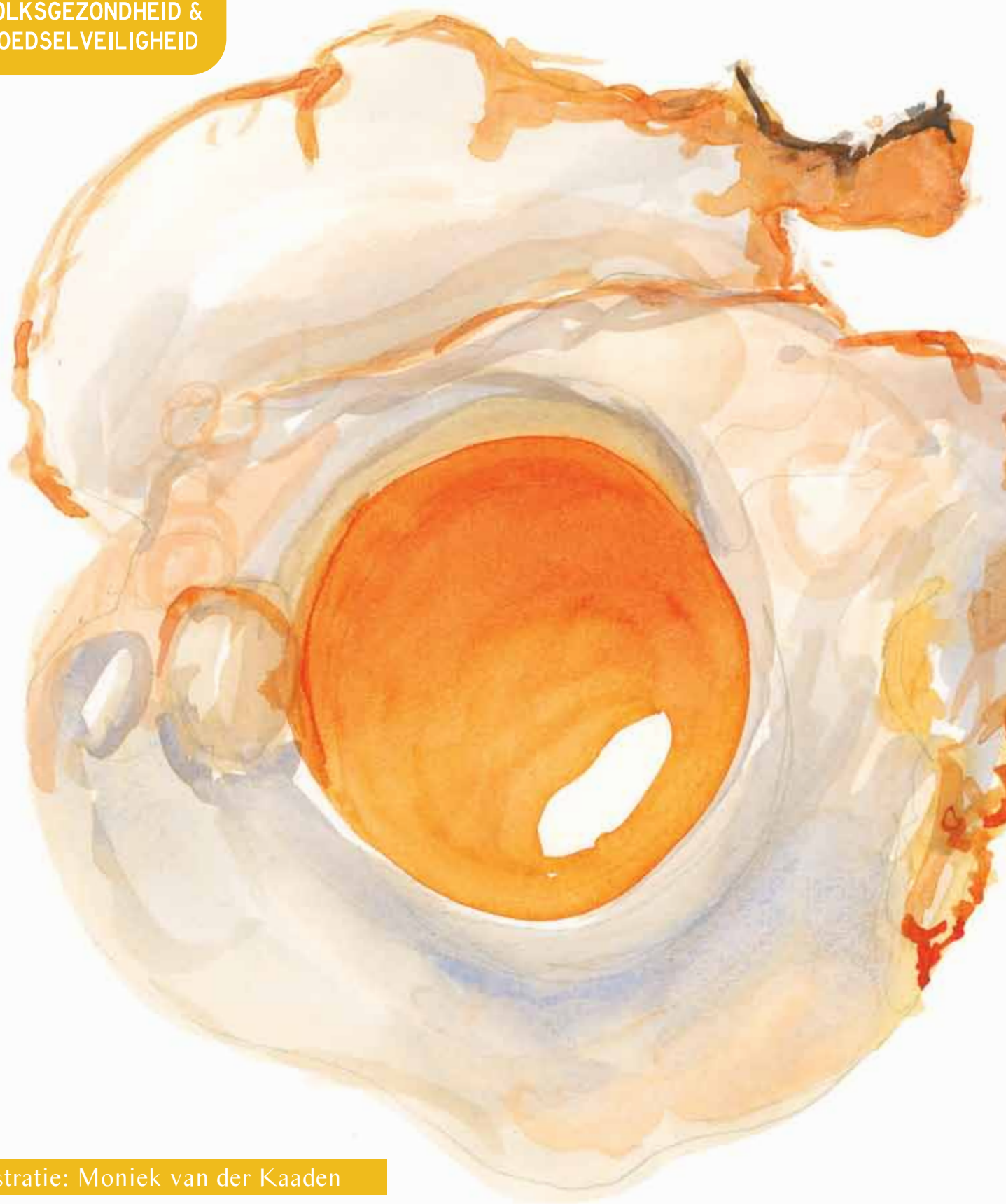
In het vorige MVO-verslag heeft het PPE aan de hand van de productieketens van kip en eieren de initiatieven in kaart gebracht die bijdragen aan verduurzaming van de sector. In het MVO-verslag 2011 zijn aan de hand van zes thema's de ontwikkelingen in de sector beschreven. Per thema zijn actiepunten geformuleerd voor de komende periode.

De stuurgroep MVO van het PPE heeft de inhoud van het MVO-verslag vastgesteld. In deze stuurgroep zitten vertegenwoordigers vanuit verschillende geledingen in de totale pluimveesector. Zo worden alle schakels in de keten belicht. Vanuit de Stuurgroep MVO van het PPE is ook de verdere aanzet gegeven om te komen tot een gefundeerd en haalbaar MVO-beleid voor de sector. Hiervoor wordt een MVO-Beleidsplan ontwikkeld. Dit beleidsplan wordt medio 2012 in het Bestuur van het PPE vastgesteld. Dit MVO-verslag heeft betrekking op de vleeskuiken- en de eiersector. De verantwoordelijkheden van het PPE gaan verder dan deze sectoren. De eenden-, kalkoenen-, konijnen en pelsdierensector vormen ook een onderdeel van het PPE, maar deze sectoren worden niet besproken in dit MVO-verslag.

Dit MVO-verslag is opgesteld volgens de internationale richtlijnen van het GRI, level C (self declared). Wereldwijd zijn deze richtlijnen de standaard voor duurzaamheidsrapportages. GRI maakt het mogelijk de prestaties van verschillende organisaties te vergelijken. Deze standaard is tot stand gekomen door een internationaal consultatieproces met overheden, het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en diverse andere instanties. Voor de dataverzameling en rekenmethodes die zijn gebruikt in dit MVO-verslag, zijn de GRI-richtlijnen ook de leidraad geweest. De GRI-inhoudsopgave is te vinden op www.pve.nl/pluimvee.

VOLKSGEZONDHEID &
VOEDSELVEILIGHEID

Illustratie: Moniek van der Kaaden

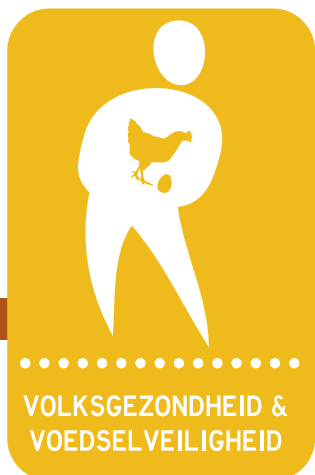
VOLKSGEZONDHEID & VOEDSELVEILIGHEID

De pluimveesector is nauw verbonden met de maatschappij. Voor de productie van veilig en gezond voedsel zijn gezonde dieren en een hygiënische wijze van werken in de gehele keten van groot belang. Integrale Keten Beheerssystemen (IKB) en Hygiënecodes, die toegepast worden in de gehele keten, garanderen de kwaliteit van kip en eieren. Bestrijdingsprogramma's tegen Salmonella en Campylobacter zorgen voor een steeds betere beheersing van voedselgerelateerde infecties. Na signalen dat resistentie tegen antibiotica zich kan verspreiden vanuit de veehouderij naar mensen, is de sector in samenwerking met de overheid begonnen met de aanpak van deze situatie.

SPEERPUNTEN

- Voldoen aan de overheidsdoelstellingen rond het terugdringen van het antibioticagebruik in 2013 (50% reductie ten opzichte van het gebruik in 2009).
- Verder reguleren van het gebruik van voor de mens belangrijke antibiotica.
- Onderzoek naar toekomstige maatregelen om het gebruik van antibiotica tot een minimum te beperken.
- Opstarten van meer onderzoek naar ESBL-dragende bacteriën en maatregelen om ESBL's terug te dringen in de stal en op het vlees.
- Samenwerking tussen IKB Ei en het Duitse kwaliteitssysteem voor eieren (KAT): verdere uitwisseling van gegevens door onder andere databases van productie-eieren aan elkaar te koppelen.

INITIATIEVEN

Volksgesondheid

REDUCTIE ANTIBIOTICAGEBRUIK

In 2009 is het Masterplan 'Selectief en correct gebruik antibiotica in de vleeskuikenhouderij' gelanceerd, als invulling van het Convenant Antibioticaresistentie Dierhouderij. De overheid wil dat het antibioticagebruik in de vleeskuikensector in 2013 is gehalveerd ten opzichte van 2009. Voor 2011 gold een reductiedoelstelling van 20%. Uit gegevens van de Centrale Registratie Antibiotica (CRA) databank blijkt dat in 2011 een reductie van 28% is bereikt. Dit geeft vertrouwen voor het behalen van de doelstelling in 2013. Het afgelopen jaar heeft de sector diverse maatregelen genomen om het antibioticagebruik de komende tijd verder terug te dringen. De belangrijkste staan hieronder genoemd.

Centrale registratie verbruik

Sinds 1 januari 2011 vindt registratie van antibiotica plaats in de database IKB-CRA. De dierenarts van de IKB-pluimveehouder is vanaf die datum verplicht de voorgeschreven antibiotica te registreren in de CRA-database. De gegevens in de CRA-database geven inzicht in de redenen voor het antibioticavoorschrift en in het aantal behandelingen. Individuele bedrijven en dierenartsenpraktijken kunnen hun gebruiks- en voorschrijfgegevens vergelijken met die van anderen in de sector. Met deze registratie is het mogelijk om trends te analyseren en veelgebruikers op te sporen. Eind 2011 hebben vleeskuikenhouders en dierenartsen een eerste terugkoppeling ontvangen. In mei 2011 zijn ook de fok- en opfokbedrijven van IKB Kip van start gegaan met deze registratie. De eiersector start vanaf 1 januari 2012 op dezelfde manier als de vleeskuikensector met de registratie, monitoring en terugkoppeling van antibioticavoorschriften.

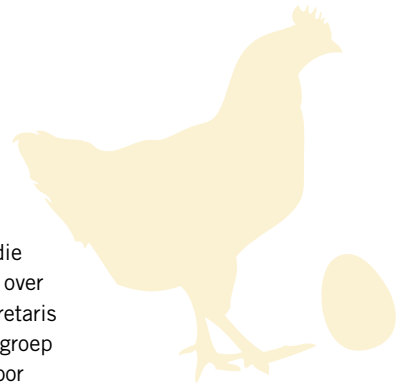
Verplichting bedrijfsgezondheidplan

Binnen IKB Kip moet sinds 2011 via een contract een één-op-één relatie zijn tussen een pluimveehouder en zijn dierenarts. In dit contract is overeengekomen dat de pluimveehouder alle antibiotica laat voorschrijven door zijn dierenarts. Daarnaast moet de pluimveehouder samen met zijn dierenarts een bedrijfsgezondheid- en behandelplan opstellen. Deze verplichtingen maken per 1 januari 2012 ook onderdeel uit van IKB Ei.

STICHTING DIERGENEESMIDDELEN AUTORITEIT OPGERICHT

De SDa is een onafhankelijk instituut dat richtlijnen vaststelt voor verantwoord antibioticagebruik in de dierhouderij. Daarnaast ziet de SDa er op toe dat het antibioticagebruik in voldoende mate wordt teruggedrongen. Ook heeft de SDa een rol in de normering van het gebruik van antibiotica; zij stelt streefwaarden, signaleringswaarden en actiewaarden vast. Een SDa-expertpanel heeft benchmarkindicatoren opgesteld voor het antibioticagebruik die dierhouders als handvat kunnen gebruiken om de gestelde streefwaarde te behalen.

Beperking in gebruik van bepaalde middelen

De Gezondheidsraad heeft in 2011 een rapport uitgebracht over antibiotica die voor de mens belangrijk zijn. Daarnaast staan in het rapport nadere adviezen over gebruiksbeperking van bepaalde middelen, zoals cephalosporinen. Staatssecretaris Bleker en Minister Schippers hebben naar aanleiding van het advies de Werkgroep Veterinair Antibiotica Beleid van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD) gevraagd om nieuwe richtlijnen en formularia te maken voor het gebruik van antibiotica. In IKB Kip wordt gewaarborgd dat de dierenarts, die verbonden is aan de pluimveehouder, de nieuwe formularia volgt.

Onderzoek naar de oorzaak van antibioticagebruik

In de vleeskuikensector wordt een groot deel van de antibiotica ingezet vanwege digestieproblemen. De komende jaren zet de sector in op meer onderzoek naar de darmflora van pluimvee, betere diagnostiek en preventie van virussen.

Voorkomen free riders

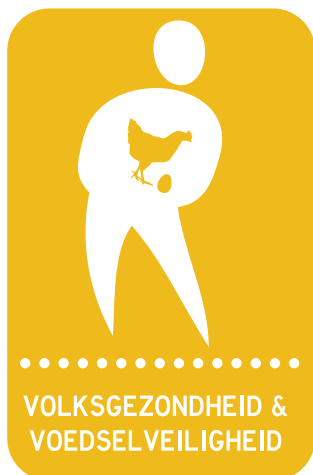
De afspraken rondom antibioticareductie zijn in eerste instantie opgenomen in de IKB-systemen. 95% van de bedrijven neemt daaraan deel. Om ook het gebruik bij de overige pluimveehouders te reduceren, heeft het PPE op verzoek van de sector de 'Verordening registratie en verantwoording antibioticagebruik pluimveesector' opgesteld. Deze verordening is per 1 januari 2012 verplicht voor alle pluimveehouders. De overheid heeft in een brief aan de Tweede Kamer aangegeven veelgebruikers scherper te gaan controleren.

Aanpak voor bestrijding ESBL

Extended-Spectrum Bèta-Lactamases (ESBL's) zijn enzymen die antibiotica kunnen afbreken, waardoor infecties moeilijker te behandelen zijn. Bacteriën kunnen ESBL's produceren en komen veel voor in de pluimveestapel. Antibioticareductie alleen is niet voldoende om ESBL-besmetting van pluimveevlees tegen te gaan. Er wordt uitgebreid onderzoek gedaan naar ESBL's in de gehele vleeskuikensector door het CVI (Centraal Veterinair Instituut) en het RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu). De sector is hierbij betrokken. Onderzoek vindt plaats, zowel binnen vleeskuikenbedrijven als in de voorschakels om er achter te kunnen komen waar ESBL-producerende bacteriën de productieketen binnenkomen. Ook onderzoeken beide organisaties welke maatregelen mogelijk zijn om resistentie op het vleeskuikenbedrijf tegen te gaan. Dit onderzoek is in volle gang. Omdat de sector dit onderwerp als zeer urgent beschouwt, heeft het PPE eind 2011 een werkgroep¹ opgericht. Deze moet op korte termijn analyseren en inventariseren welke concrete maatregelen genomen kunnen worden om de ESBL-prevalentie in de vleeskuikensector, met name bij vleeskuikenbedrijven, aanzienlijk te verminderen.

¹Bestaande uit vertegenwoordigers vanuit het RIVM, VWS, EL&I, CVI, GD en de sector

DETECTIE AVIAIRE INFLUENZA

Vogelgriep, of Aviaire Influenza (AI), is een besmettelijke dierziekte die wordt veroorzaakt door het influenzavirus. Ook mensen zijn vatbaar voor de vogelgriep. Het is belangrijk dat eventuele uitbraken snel ontdekt worden om verdere verspreiding van Aviaire Influenza te voorkomen. Hierdoor blijven de gevolgen beperkt. Het toenmalige ministerie van LNV en het PPE hebben in 2004 het Early Warning System Aviaire Influenza ingevoerd. Naast het Early Warning System Aviaire Influenza is het mogelijk om via uitsluitingsdiagnostiek te laten testen of Aviaire Influenza de veroorzaker is van (milde) klinische verschijnselen bij pluimvee. In 2011 zijn vier besmette bedrijven met de laagpathogeen H7-variant vroegtijdig ontdekt. Zo is verdere verspreiding van dit virus voorkomen.

Kwaliteit garanderen

INTEGRALE KETENBEHEERSING

De afgelopen jaren heeft de pluimveesector veel geïnvesteerd in IKB en Hygiëncodes die garanties geven voor producten uit de hele keten. De verschillende IKB's worden voortdurend geëvalueerd en aangepast, zodat deze aan de eisen vanuit de markt en maatschappij voldoen. Binnen de pluimveesector bestaan nu drie IKB-systemen: IKB Ei, IKB Kip en IKB PSB (voor pluimveeservicebedrijven). Het productschap werkt samen met de NVWA om 'horizontaal toezicht' te versterken. Het doel hiervan is een efficiëntere, en daar waar mogelijk, beperkte inzet van overheidscontroles.

TRANSPARANTIE IN DE KETEN

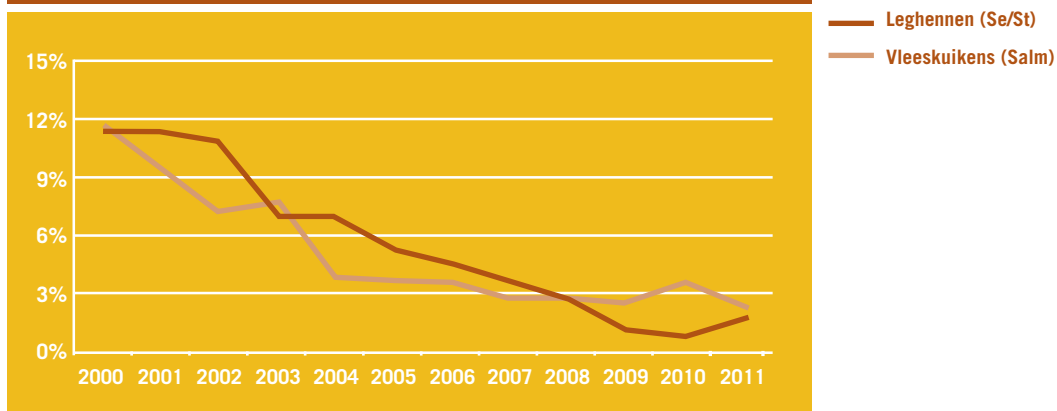
- Met een zogenaamd kuikenpaspoort ontvangt de vleeskuikenhouder sinds 1 januari 2011 meer informatie over de herkomst en gezondheid van de ontvangen kuikens. Met de gegevens van koppelresultaten wordt de transparantie in de vleeskuikenketen verbeterd. De pluimveehouder kan de vleeskuikens hierdoor beter verzorgen.
- Bij de levering van slachtdieren geeft de pluimveehouder via het VKI-formulier (Voedselketeninformatie-formulier) informatie door aan het slachthuis. Het VKI-formulier bevat informatie over herkomst, gezondheid en gebruikte medicatie. In 2011 is het VKI-formulier uitgebreid met gegevens over uitval en hakdermatitis. Deze gegevens zijn van belang voor de naleving van de nieuwe normen van het Vleeskuikenbesluit.
- In 2011 is een Europese Verordening aangenomen waarin een verplichte herkomstetikettering voor vers pluimveevlees wordt aangekondigd. Momenteel is de Europese Commissie bezig met de uitwerking hiervan. Zo moet nog bepaald worden welk herkomstinformatie relevant is voor een consument (het land van houderij, het land van slachterij en/of verwerking). Het PPE pleit er op dit punt voor om het land van houderij te hanteren.

SALMONELLA

Er wordt hard gewerkt aan de bestrijding van Salmonellabesmetting van kip en eieren. Het PPE controleert de besmettingspercentages en scherpt waar nodig eisen aan. Naar aanleiding van nieuwe EU-regelgeving die voorschrijft dat vers pluimveevlees Salmonella-vrij moet zijn, is op 3 november 2011 het Actieplan Salmonella aangepast. Eerdere monsternamen voor de slacht en aanpassing van de slachtvolgorde bij besmette koppels moet voorkomen dat recalls van kippenvlees nodig zijn. In 2011 is de doelstelling gehaald van maximaal één procent besmetting van de koppels met voor de volksgezondheid relevante Salmonella. Het terugdringen van Salmonella in de legsector ligt eveneens reeds onder de doelstelling van maximaal twee procent besmette koppels. Ook voor vlees van uitgelegde leghennen zijn de regels voor monsternamen verscherpt om te voorkomen dat met Salmonella besmet vlees in de voedselketen terecht komt.

AANDEEL (%) KOPPELS LEGHENNEN EN VLEESKUIKENS POSITIEF VOOR SALMONELLA OP HET PLUIMVEEBEDRIJF

Bron: Productschap PPE

CAMPYLOBACTER

Campylobacter wordt in Nederland, na Salmonella, gezien als de belangrijkste oorzaak van voedselgerelateerde infecties bij mensen. Door de afname van Salmonellabesmettingen wordt Campylobacter relatief belangrijker. Voor het terugdringen van Campylobacterbesmettingen heeft de overheid met de Vereniging van Nederlandse Pluimveeverwerkende Industrie (NEPLUVI) een convenant afgesproken. Tijdens de eerste convenantsperiode, die liep van 2009 tot 2010, is gekeken naar de oorzaak van Campylobacterbesmettingen. In de tweede convenantsperiode (2011-2012) wordt gekeken naar mogelijke maatregelen om besmetting te minimaliseren.

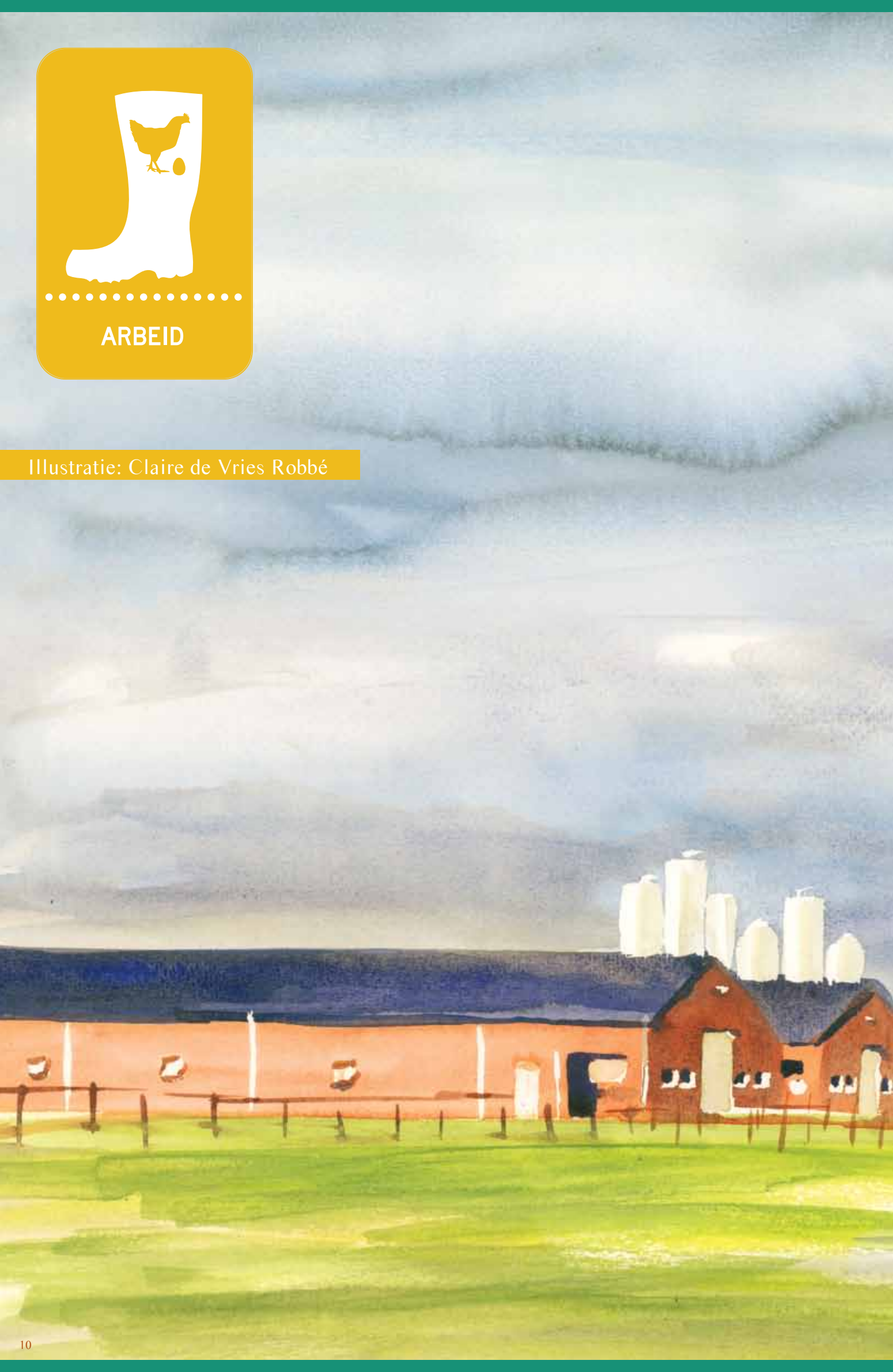
MONITORING DIOXINE

Leghennen kunnen in een vrije uitloop uit de omgeving of via het voer dioxines opnemen. Uit onderzoek blijkt dat de mate waarin kippen buiten komen een belangrijke rol speelt bij de mogelijke besmetting van eieren met dioxine. Hoewel er bij de dioxine-affaire in Duitsland in 2010 geen Nederlandse pluimveebedrijven betrokken waren, heeft de sector sinds april 2011 toch extra eisen aan de dioxinemonitoring voor kippenvoer gesteld. Binnen IKB Ei worden op IKB-erkende legbedrijven eieren onderzocht op dioxine bij alle koppels die tussen de 25 en 30 weken oud zijn. Deze uitslagen worden ook door het Duitse kwaliteitssysteem (KAT) geaccepteerd. In 2011 is daarnaast gewerkt aan de vrijwillige Country Note GMP+ dioxine monitoring in leghennen(opfok)voerders. Naast aanvullende eisen voor producenten zijn er voorwaarden opgenomen over striktere dioxinemonitoring en actieve meldingsplicht aan de pluimveehouder bij normoverschrijding.

Illustratie: Claire de Vries Robbé

ARBEID

Goed werkgeverschap is van groot belang voor duurzaam ondernemerschap. Goede arbeidsomstandigheden spelen een grote rol bij gezond en veilig werken. De pluimveesector stimuleert een gezonde en veilige werkplek. De aandacht ligt vooral bij de verdere ontwikkeling van de arbocatalogi en de aanpak van agrarisch stof. Naast gezond en veilig werken zijn goede arbeidsvoorwaarden een onderdeel van goed werkgeverschap. Werken in de agrofoodsector stelt steeds meer eisen aan mensen en wordt mede door schaalvergroting en specialisering steeds kennisintensiever. Het is steeds meer een uitdaging om het onderwijs goed te laten aansluiten op het bedrijfsleven. Om de pluimveesector weer aantrekkelijk te maken voor jongeren wordt in de komende periode gewerkt aan het verbeteren van het imago.

SPEERPUNTEN

- Uitbreiding van de arbocatalogus Pluimvee met het thema biologische agentia.
- Doorgaan met het project 'Stof, pak 't aan' om de bewustwording van de gevolgen van agrarisch stof te vergroten.
- Imagoverbetering van de sector om de instroom van jonge arbeidskrachten te bevorderen.
- Het verbeteren van de aansluiting tussen het onderwijs en het bedrijfsleven door aanstelling van de scholingsconsulent.
- Stimuleren van medezeggenschap door werknemers in de pluimveesector.

INITIATIEVEN

Gezond en veilig werken

ARBOCATALOGI

Eind 2010 zijn de arbocatalogi voor de pluimveeverwerkende industrie, de groothandel in eieren en de eiproduktenindustrie gelanceerd. Deze arbocatalogi geven richtlijnen over onderwerpen als RSI, machineveiligheid, tillen en beeldschermwerk. In 2011 is de arbocatalogus pluimvee-industrie uitgebreid met het thema biologische agentia. Daarin staat of biologische agentia zoals Salmonella, Campylobacter, MRSA en ESKL's gezondheidsrisico's opleveren voor de werknemer en wat daaraan te doen is. Deze uitbreiding moet medio 2012 klaar zijn. Daarnaast is medio 2011 ook de Arbocatalogus 'Agrarische en groene sectoren' opgeleverd waar het PPE een bijdrage aan heeft geleverd.

STOF, PAK 'T AAN

Het PPE werkt al een aantal jaar nauw samen met diverse andere productschappen om de blootstelling aan agrarisch stof terug te dringen. Inmiddels is veel onderzoek gedaan en zijn maatregelen ontwikkeld om de stofbelasting terug te dringen.

Op de website www.pakstofaan.nl is per landbouwsector zichtbaar welke risico's men loopt en welke maatregelen men kan nemen om dit risico te verkleinen. In 2011 zijn op thema-avonden bij brancheorganisaties lezingen gegeven over veilig werken. Daarnaast zijn longfunctietesten op agrarische beurzen uitgevoerd. Ook de komende jaren gaat binnen dit project veel aandacht uit naar het verspreiden van kennis. Zo wil men gedragsverandering bewerkstellingen en de blootstelling aan agrarisch stof voor werknemers verminderen.

STIMULEREN VAN MEDEZEGGENSCHAP

Medezeggenschap in de pluimveesector heeft nog verdere versterking. Onderkend wordt dat medezeggenschap onder andere leidt tot betere arbeidsomstandigheden en hogere productiviteit. Op 14 november 2011 is met de presentatie van het boek 'Overleg voor doeners' een project gestart dat laat zien hoe medezeggenschap werkt. Binnen het project is een platform opgericht met mensen die al geruime tijd ervaring hebben binnen een ondernemingsraad, mensen die een ondernemingsraad willen opstarten en betrokken werkgevers. Het doel is verbetering van de kwaliteit van ondernemingsraden.

Uitdagingen op de arbeidsmarkt

SCHOLINGSCONSULENT DIERHOUDERIJ

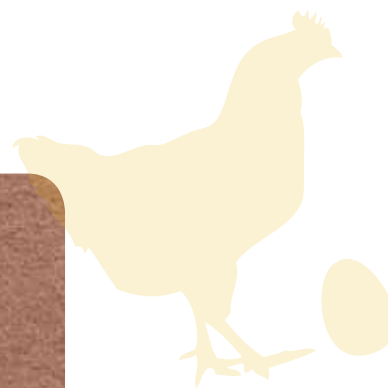
Het onderwijs op het gebied van pluimvee sluit onvoldoende aan op de behoefte van bedrijven. Om dit te verbeteren is sinds 1 augustus 2011 in het kader van het programma Arbeidsmarkt en Opleidingen van de Productschappen Vee & Vlees (PVV), Zuivel (PZ) en PPE een scholingsconsulent Dierhouderij gestart. De scholingsconsulent ondersteunt bedrijven in de dierhouderij bij arbeidsmarkt- en scholingsproblemen. De scholingsconsulent brengt de opleidingsbehoeften van veehouders en hun medewerkers in kaart. De scholingsconsulent levert maatwerk en is op deze manier de schakel tussen bedrijven en opleidingen.

WERKEN OP EEN PLUIMVEEHOUDERIJ

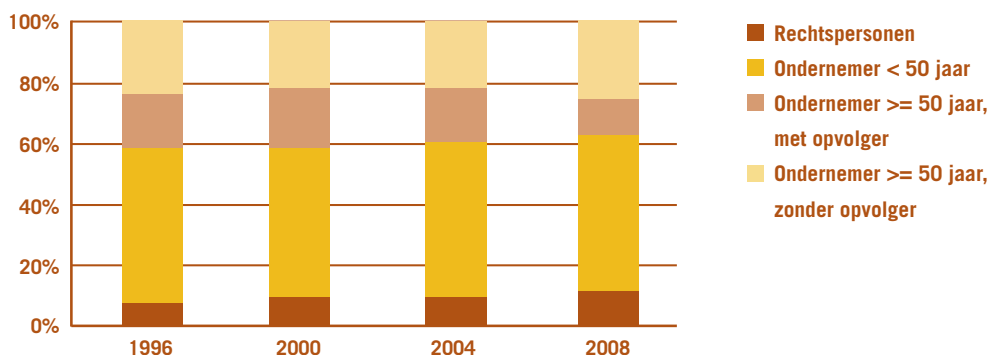
Op pluimveebedrijven voeren gemiddeld genomen vooral de ondernemers en hun gezinsleden de werkzaamheden uit. Het aantal arbeidskrachten in loondienst is doorgaans niet groot en bedraagt gemiddeld 20% van de totale arbeidsinzet. Arbeidskrachten in loondienst werken voornamelijk op de grotere bedrijven. Het aantal bedrijven is vanaf 2003 sterk gedaald. Een tweetal factoren is hierop van invloed geweest;

- Twee opkoopregelingen gaven pluimveehouders de gelegenheid om te stoppen.
- De uitbraak van de vogelgriep in 2003 had grote financiële gevolgen en is voor veel bedrijven reden geweest om (vervroegd) te stoppen.

Het aantal pluimveehouders boven de 50 jaar zonder goede opvolging wordt steeds groter. Daarnaast is te zien dat het aantal rechtspersonen (vooral BV's) toeneemt. Ook is in de loop der jaren het opleidingsniveau toegenomen. Dit geldt vooral voor de groep opvolgers.

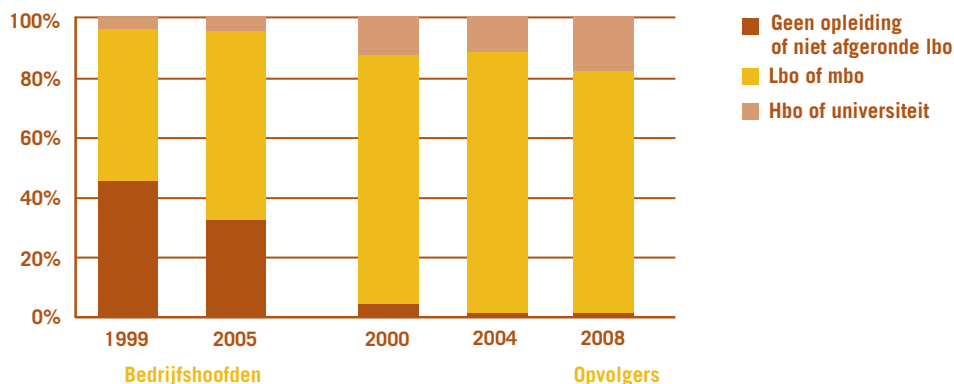

VERDELING VAN PLUIMVEEHOUDERIJEN NAAR RECHTSVORM LEEFTIJD EN OPVOLGINGSSITUATIE

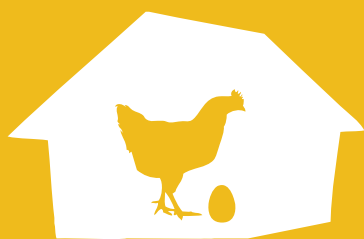

Bron: Landbouwtelling

ONTWIKKELING IN OPLEIDINGSNIVEAU BEDRIJFSHOOFDEN EN OPVOLGERS BINNEN DE PLUIMVEEHOUDERIJ

Bron: Landbouwtelling

.....
DIERENWELZIJN

Illustratie: Claire de Vries Robbé

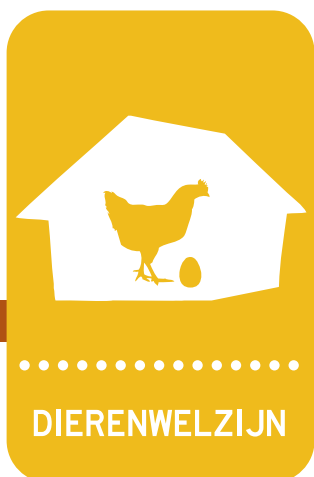
DIERENWELZIJN

De maatschappij maakt zich zorgen om het welzijn van dieren. De sector is zich hiervan bewust en zet concrete stappen om het dierenwelzijn te verbeteren. Ook wil de sector transparanter zijn over de dierhouderij. Het kipsegment tussen gangbare en biologische kip is volop in ontwikkeling. Pluimveehouders kiezen bij stalnieuwbouw steeds vaker voor integraal duurzame stalconcepten. Vleeskuikens en leghennen die worden gehouden in integraal duurzame stallen vertegenwoordigen echter nog slechts een klein percentage van het totaal. Het is van belang dat ook in de gangbare productie het dierenwelzijn stapsgewijs naar een hoger niveau wordt getild. Zo zet de gehele pluimveesector een stap vooruit.

SPEERPUNTEN

- Het bevorderen van dierenwelzijn door bij nieuwe stallen gebruik te maken van integraal duurzame stalconcepten.
- Snavelbehandelingen enkel uitvoeren volgens de infraroodmethode en ingrepen op termijn stoppen.
- Het uitfaseren van de waterbadmethode als verdoving voor het slachten van vleeskuikens.
- Toezien op de naleving van welzijnsregulering voor vleeskuikenouderdieren. Daarnaast Europese regulering voor deze categorie stimuleren.

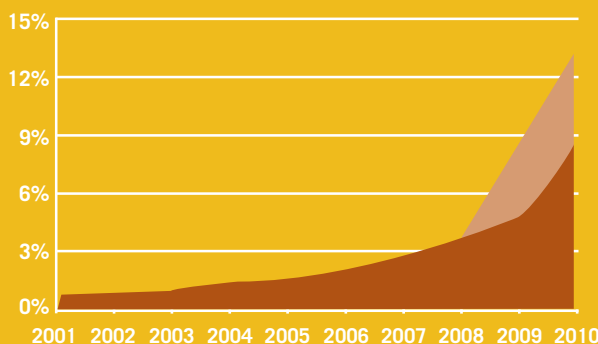
INITIATIEVEN

Huisvesting & dierenwelzijn

NIEUWE DUURZAME EN DIERVRIENDELIJKE HOUDERIJSYSTEMEN

Het welzijn van dieren wordt voor een belangrijk deel bepaald door de mate waarin het dier zich kan aanpassen aan zijn omgeving. Anders gezegd: het dier moet natuurlijk gedrag kunnen vertonen. In de Uitvoeringsagenda Duurzame Veehouderij is opgenomen dat in 2011 5% van de stallen integraal duurzaam moet zijn. Uitgangspunt hiervan is dat in het houderijsysteem duurzaamheidskenmerken, waaronder milieu en dierenwelzijn, in onderlinge samenhang zijn verbeterd. Wageningen UR volgt jaarlijks in opdracht van de overheid de voortgang van de realisatie van integraal duurzame stallen in Nederland. Uit de monitoring blijkt dat in 2011 bijna 9 procent van de bedrijven in de pluimveector als integraal duurzaam wordt beschouwd. Het kooiverbod en de fiscale voordelen via de maatlat duurzame veehouderij kunnen een oorzaak zijn voor de stijging van het aantal integraal duurzame stallen.

ONTWIKKELING IN AANDEEL INTEGRAAL DUURZAME STALLEN

■ Gerealiseerd

■ In aanvraag

Bron: Monitor integraal duurzame stallen

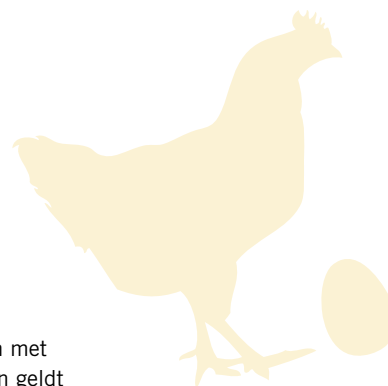

Het project Pluimvee met Smaak richt zich op verduurzaming bij het houden van vleeskuikens. De staltypes maken optimaal gebruik van flexibele compartimenten, zodat vleeskuikens op elke leeftijd voldoende ruimte hebben. Consumenten kunnen door het open ontwerp zien wat zich op het bedrijf afspeelt. De stallen passen in het omringende landschap. Door gebruik te maken van warmteproductie van dieren en natuurlijke ventilatieprincipes blijven energiekosten laag. Een consortium van verschillende partijen gaat verder met de ontwikkeling van een van de staltypes.

Wageningen UR heeft onderzoek gedaan naar een nieuw huisvestingsstelsel voor vleeskuikenouderdieren, waarin meer natuurlijk paargedrag plaatsvindt. Het onderzoek is uitgevoerd met subsidie van het PPE. Implementatie van de innovatieve techniek 'Quality Time' in een bestaand bedrijf levert goede resultaten op. De hanen worden gedurende een deel van de dag gescheiden van de hennen, waardoor zij hun natuurlijk gedrag in alle rust kunnen uitoefenen. Bij de familie Van de Berg in Ane is men in 2009 begonnen met het nieuwe concept. Men ziet meer geslaagde paringen en minder agressief gedrag tegen hennen. Het concept is reeds een aantal keer in de prijzen gevallen. Het Quality Time-project is een resultaat van samenwerking tussen onderzoek en praktijk, waardoor het simpel en goedkoop in een bestaande houderij kan worden toegepast.

VERBOD OP TRADITIONELE KOOIEN VOOR LEGHENNEN IN 2012

Het jaar 2011 stond voor de legsector in het teken van de afbouw van stallen met traditionele kooien. Het verbod om kippen te huisvesten in traditionele kooien geldt voor alle lidstaten van de Europese Unie sinds 1 januari 2012. De NVWA ziet toe op de naleving van de regelgeving in Nederland. Die NVWA gedooft tot 1 juli 2012 veertig Nederlandse bedrijven met een traditionele kooihuisvesting die niet op tijd zijn omgeschakeld. Een probleem met de vergunning is veelal de oorzaak van het niet-tijdig overschakelen. Deze bedrijven moeten hun eieren verplicht afzetten naar de eiproducentenindustrie. Nederlandse pluimveehouders mogen in bestaande verrijkte kooien blijven produceren tot 2021. Het is echter niet meer mogelijk om te investeren in een stal met nieuwe verrijkte kooien. Wel mogen in Nederland stallen met koloniehuisvestingssystemen gebouwd worden. De normen daarvoor zijn strenger dan voor verrijkte kooien. De Nederlandse regelgeving verschilt op dat punt aanzienlijk met de Europese richtlijnen.

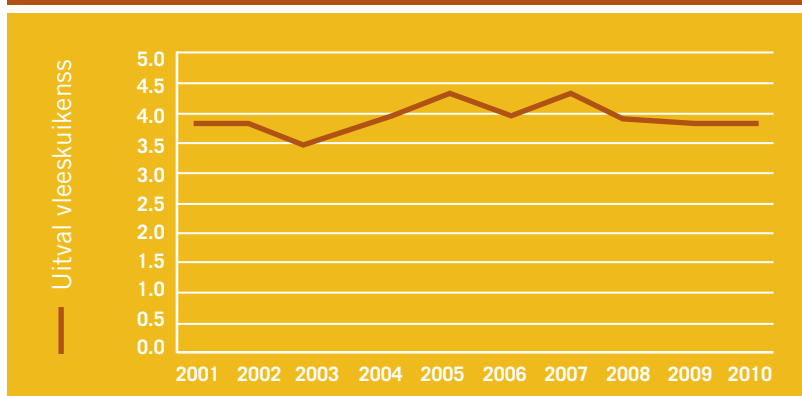

AANGESCHERPTE WETGEVING BOVENOP EU REGELGEVING VOOR VLEESKUIKEN-HOUDERIJEN

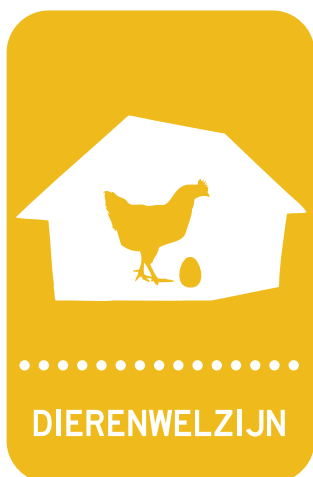
De Europese wetgeving voor het welzijn van vleeskuikens is in Nederland vastgelegd in het Vleeskuikensbesluit. De Europese regels bepalen dat vleeskuikens tot een bepaald maximum aantal dieren per vierkante meter mogen worden gehouden. Wel geldt sinds 2009 in Nederland een extra voorwaarde, in het leven geroepen door de toenmalige minister van LNV. Nederland staat de Europese bezettingsdichtheid alleen toe als vleeskuikenhouders het percentage dieren met hakdermatitis voldoende beperken. Deze aanvullende voorwaarde wordt op termijn vervangen door een maximumpercentage voetzoollaesies. In 2012 starten de eerste metingen van voetzoollaesies. De sector voert daarom alvast onderzoek uit naar de mogelijkheden om voetzoollaesies terug te dringen. Voetzoollaesies staan internationaal bekend als een belangrijke indicator voor dierenwelzijn.

Het uitvalspercentage bij vleeskuikens geeft aan welk percentage van de dieren vroegtijdig dood gaat. Dit is een belangrijke indicator voor het welzijn van de dieren. Het percentage schommelt in de vleeskuikensector al jaren rond de vier procent. In 2005 en 2007 lag het uitvalspercentage op gemiddeld 4,3 procent. Monitoring laat zien dat het percentage vanaf 2008 is gezakt naar gemiddeld 3,7 procent. Overigens zijn er wel verschillen in de sector waarneembaar. Uit de analyse blijkt bijvoorbeeld dat bedrijven die produceren voor het zogenaamde tussensegment een lager uitvalspercentage hebben. Het streven is om dit cijfer over de gehele lijn verder terug te brengen. De koppeling tussen het uitvalspercentage en de bezettingsgraad in het Vleeskuikensbesluit moet hiervoor zorgen.

ONTWIKKELING VAN HET UITVALSPERCENTAGE VLEESKUIKENS

Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI

Voor vleeskuikenouderdieren is in 2003, met een overgangsperiode van tien jaar, een verordening opgesteld voor welzijnsnormen op het gebied van bezettingsgraad en strooiselverstrekking. Op dit moment zijn er nog enkele bedrijven met vleeskuikenouderdieren die niet voldoen aan de wetgeving. Met deze bedrijven is een individueel traject gestart om het dierenwelzijn te verbeteren en te voldoen aan de regelgeving. Het PPE pleit er namens de sector voor dat de Nederlandse eisen op termijn als standaard dienen in de Europese welzijnsregelgeving voor vleeskuikenouderdieren.

Diermanagement & dierenwelzijn

Gezondheid en welzijn van pluimvee zijn onlosmakelijk verbonden met het houderij- en stalsysteem, maar wordt ook voor een belangrijk gedeelte bepaald door het management van de pluimveehouder.

TOETSING INGREPEN

De Stuurgroep Ingrepens Pluimvee² heeft de afgelopen tijd de mogelijkheden in kaart gebracht om ingrepen als snavelbehandelen, sporen verwijderen, tenen verwijderen en kammen dubben te voorkomen of verminderen. Deze ingrepen zijn nu nodig om te voorkomen dat dieren elkaar ernstig beschadigen. De stuurgroep heeft in mei 2011 haar eindrapport gepubliceerd. De conclusie was dat het op dit moment nog onverantwoord is om deze ingrepen achterwege te laten. De gevolgen voor het welzijn van de dieren bij het achterwege laten van de ingreep is veel groter dan het nadelige gevolg van de ingreep zelf. Voor het snavelbehandelen is vanaf september 2011 alleen de infraroodmethode toegestaan. Deze behandeling is milder dan de gangbare behandeling en fungeert als tussenoplossing. Als er een definitieve oplossing voorhanden is om pluimvee te houden zonder snavelbehandeling, dan worden de regels aangepast. De komende jaren gaat de stuurgroep verder met onderzoek en praktijkproeven om ingrepen te verminderen en voorkomen.

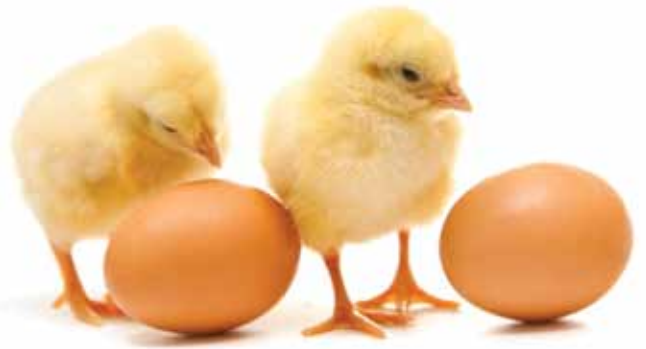
GIDS VOOR GOEDE PRAKTIJKEN WELZIYN VLEESKUIKENS

Om de vleeskuikenhouder te ondersteunen bij het bevorderen van dierenwelzijn in de dagelijkse praktijk heeft het PPE de Gids voor Goede Praktijken Welzijn Vleeskuikens opgesteld. Elke lidstaat moet zo'n gids opstellen. Het PPE heeft bij het opstellen van de gids samengewerkt met verschillende betrokken brancheorganisaties. De gids bevat aanbevelingen voor de bedrijfsinrichting en het management van de vleeskuikenhouderij om te voldoen aan de wettelijke eisen van het Vleeskuikenbesluit.

VERDOVEN VOOR SLACHTEN

De Nederlandse vleeskuikensector streeft naar een effectieve en zorgvuldige verdoving van vleeskuikens bij de slacht. Onderzoek naar verdovingsresultaten in enkele slachterijen heeft uitgewezen dat het dierenwelzijn bij de waterbadmethode onvoldoende gegarandeerd kon worden. Om die reden heeft de sector gezocht naar alternatieven die meer zekerheid bieden. Tegelijkertijd wordt de Nederlandse regelgeving voor waterbadverdoven vanaf september 2012 aangescherpt. Daarmee loopt Nederland voor op de Europese regelgeving. Daarnaast wordt gestart met de uitfasering van de waterbadmethode en de invoering van de kop-kop-verdoofmethode. Deze is aanzienlijk diervriendelijker.

²Bestaande uit vertegenwoordigers van de pluimveesector, de Dierenbescherming en het Ministerie van EL&I

IN OVO SEKSEN

De maatschappij dringt aan op een oplossing voor het dilemma dat in de leghennensector uitgebroede haantjes direct na uitkomst gedood worden, omdat deze dieren in de eiersector geen nut hebben. De sector doet onderzoek naar dit complexe probleem. Door al in het ei het geslacht te bepalen van het kuiken kan worden voorkomen dat mannelijke kuikens uitgebroed worden en na uitkomst gedood worden. Ook kan al vroeg ontdekt worden welke eieren in de voorbroedladen onbevruucht zijn of een te vroeg afgestorven embryo bevatten. Dit zorgt voor een efficiënter gebruik van de voorbroedkasten. In 2011 zijn er drie veelbelovende onderzoeken geweest naar de geslachtsbepaling van kuikens in het ei. Elk van deze onderzoeken wordt in 2012 verder uitgewerkt.

Fokkerij & dierenwelzijn

De fokkerij is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het uitgangsmateriaal voor de dierlijke productieketen. Fokkerijsystemen zijn van oorsprong gericht op een zo efficiënt mogelijke productie. De fokkerij speelt op het gebied van dierenwelzijn en diergezondheid een grote rol. Vanuit de Initiatiefgroep Duurzame Fokkerij³ is in 2011 gekeken naar de bijdrage van de fokkerij op verschillende terreinen van duurzaamheid. De uitdaging voor de komende jaren is om bij te dragen aan verhoging van het dierenwelzijn. Dat kan door selectie op productiviteit en welzijn beter op elkaar af te stemmen. Op basis van bestaande inzichten en nieuw onderzoek kunnen effectieve hulpmiddelen worden ontwikkeld. Deze moeten uiteindelijk resulteren in een gebalanceerde verbetering van efficiëntie, welzijn en aanpassingsvermogen van het dierlijk uitgangsmateriaal. Zo is in de leghennenhouderij recentelijk een grootschalig project uitgevoerd met Wageningen UR naar robuuste legkippen.

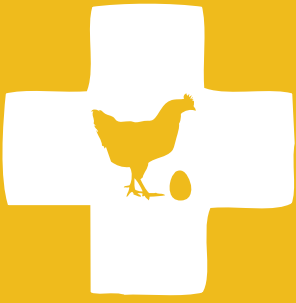
Markt & dierenwelzijn

De omzet van kip- en eiprodukten die geproduceerd zijn met extra eisen op het gebied van ruimte, daglicht, afleiding, ingrepen en voer, is in 2011 sterk toegenomen. De groei was in 2011 het grootst voor producten die zijn geproduceerd in het tussensegment. Dit segment bevat producten die voldoen aan specifieke eisen. Het niveau van deze eisen balanceert tussen de regels voor reguliere en biologische houderijen. Voorbeelden zijn de Volwaard kip, het Rondeel ei, Bleieren van Veluws Ei, het Onze Kip concept van Jumbo en de producten van Puur en Eerlijk bij Albert Heijn.

WELFARE QUALITY

Welfare Quality is een Europees onderzoeksproject dat zich concentreert op de implementatie van dierenwelzijn in de voedselketen. In 2009 hebben zij protocollen gepubliceerd om het welzijn van dieren, gehouden voor economische doeleinden, te bepalen. Het gebruik van deze protocollen is in de praktijk erg tijdsintensief gebleken. Op dit moment wordt gewerkt aan een update, die de scoringssystematiek, indien mogelijk, moet vereenvoudigen. Het ziet er naar uit dat dit voor vleeskuikens zal lukken, maar voor leghennen niet. Daarnaast zijn 26 partners uit Europa actief in het Quality Welfare Network om opgedane kennis en informatie over lopende onderzoeken met elkaar uit te wisselen.

³Bestaande uit een afvaardiging van het fokkerijbedrijfsleven, PPE, LTO, het Ministerie van EL&I, de Dierenbescherming, Stichting Zeldzame Huisdierrassen en Wageningen UR

.....
DIERGEZONDHEID

Illustratie: Karien Leijtens

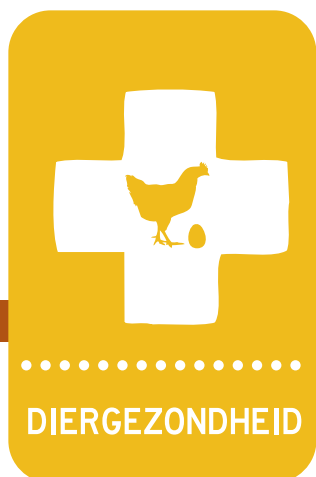

DIERGEZONDHEID

Diergezondheid is gericht op preventie, monitoring en bestrijding. Alle schakels in de productiekolom moeten elkaar goed informeren over de gezondheidsstatus van dieren. Collectieve bestrijding en monitoring zijn nodig voor die dierziekten die niet op bedrijfsniveau zijn aan te pakken. Een goede diergezondheid is een onmisbaar onderdeel van het welzijn van het dier.

SPEERPUNTEN

- Het Koppel Informatiesysteem Pluimvee (KIP) uitbreiden met een stallendatabase om de identificatie en registratie van pluimvee te verbeteren.
- Continueren en uitbreiden monitoringsprogramma's diergezondheid.
- Voortzetting veterinaire praktijkonderzoek om veel voorkomende ziektes te bestrijden.

INITIATIEVEN

Samenwerking in bewaking van diergezondheid

MONITORING PLUIMVEE

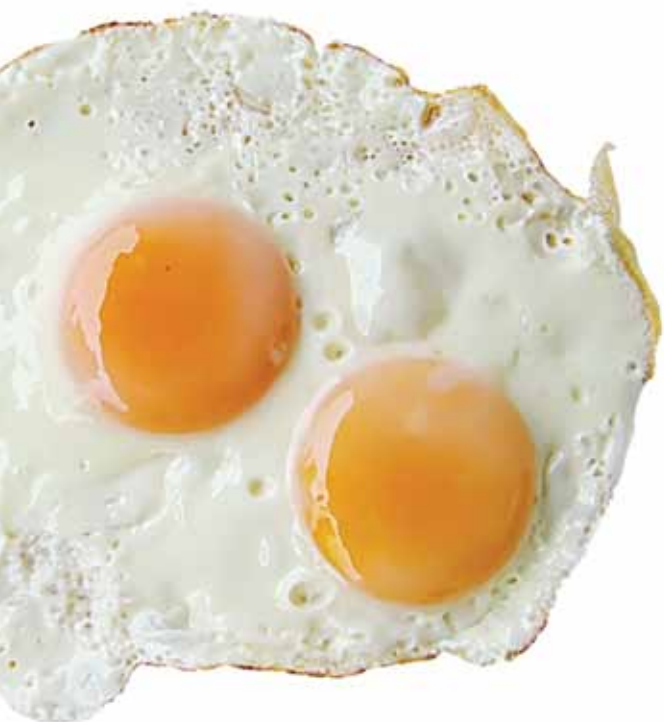
Om op de hoogte te zijn van diergezondheidsproblemen is transparantie in de sector belangrijk. In opdracht van het PPE bewaakt en verzamelt de Gezondheidsdienst voor Dieren gegevens over aandoeningen bij pluimvee. Elk kwartaal brengt zij hierover verslag uit en maakt zij een samenvattende flyer. De Adviescommissie Pluimveegezondheidszorg van het PPE bespreekt de resultaten, waarna zij eventueel aanvullende maatregelen treft.

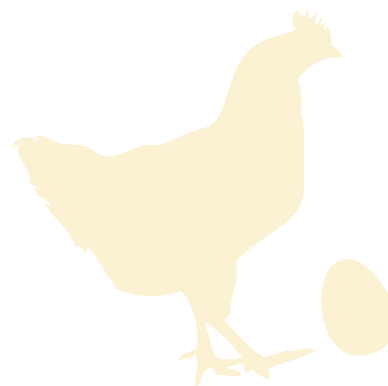
DIERGEZONDHEIDSFONDS

Net als in andere veehouderijen draagt de pluimveesector bij aan het Diergezondheidsfonds. In 2009 hebben het PPE, PVV en PZ het derde convenant voor het Diergezondheidsfonds ondertekend. In het convenant zijn afspraken vastgelegd over de kostenverdeling van bestrijding van dierziektenuitbraken tussen overheid en veehouderijsectoren.

VOGELGRIEP IN NEDERLAND EN WERELDWIJD

De kennis en expertise die Nederland de afgelopen jaren heeft opgedaan op het gebied van monitoring voor Aviaire Influenza, wordt ook toegepast in het buitenland. Zo wordt het Early Warning Systeem Aviaire Influenza toegepast in Indonesië. Intensieve samenwerking tussen kennisinstellingen en een Memorandum of Cooperation hebben geleid tot een betere controle op uitbraken in Indonesië, het land met de meeste AI-infecties ter wereld.

Preventieve aanpak van diergezondheid

INTERNATIONALE STRATEGIE

Nederland werkt actief mee aan het internationale beleid van de Europese Commissie op het gebied van diergezondheid. In de Animal Health Strategy 2007-2013 ligt de nadruk op het voorkomen van dierziekten. Een hoog niveau van diergezondheid in Nederland hangt nauw samen met de diergezondheidsstatus in andere landen. Het is van belang het risico op insleep van dierziekten te verminderen. Dat kan door dierziekten bij de bron te bestrijden. In de nieuwe Animal Health Law wordt nieuwe wet- en regelgeving vormgegeven rondom diergezondheid. De Europese Commissie presenteert in 2012 een voorstel.

Transparante productiekolom

KOPPEL INFORMATIESYSTEEM PLUIMVEE

Het Koppel Informatiesysteem Pluimvee (KIP) is de 'burgerlijke stand' van alle pluimvee in Nederland. In 2012 wordt deze database uitgebreid met een stallendatabase. Het PPE registreert vanaf dat moment welke diergroepen wanneer in welke stal aanwezig zijn. Tot nu toe is alleen de aanvoer van een koppel pluimvee bekend. De verdere detaillering van de KIP-database is een grote stap vooruit in de identificatie en registratie van pluimvee.

De controlegegevens voor IKB Kip, IKB Ei en het Actieplan Salmonella worden sinds enkele jaren in een centrale database vastgelegd. Zo bewaakt men vanaf een centrale plek de uitvoering van controles en maatregelen binnen de gehele sector. De combinatie van gegevens geeft inzicht in de situatie op een individueel bedrijf. Op sectorniveau ontstaat zo een goed overzicht op de naleving van maatregelen bij alle bedrijven.

OMGEVING
& MILIEU

Illustratie: Hans Erdmann

OMGEVING & MILIEU

De veehouderij groeit sterk wereldwijd. Door de verwachte groei van de wereldbevolking van 6 naar 9 miljard mensen in 2050 en de toenemende welvaart in opkomende landen als India en China zal de vraag naar voedsel in de nabije toekomst enorm toenemen. Deze mondiale megatrends zullen ook in Nederland gevolgen hebben. Naast het inspelen op deze mondiale trends moet de pluimveesector ook tegemoet komen aan de wensen en eisen van de Nederlandse maatschappij. Het is voor de sector van groot belang haar milieufootprint te minimaliseren, te zorgen voor een goede landschappelijke inpassing van stallen, goede contacten met omwonenden te onderhouden en tegelijkertijd het dierenwelzijn te verbeteren en de voedselveiligheid te waarborgen.

SPEERPUNTEN

- Verdere reductie van ammoniak- en fijnstofemissie door verbeterde staltechnieken.
- Stimuleren van bedrijven in de vleessector om energiebesparingen te realiseren. Het doel is om 30% reductie van energieverbruik te realiseren in 2030.
- De doelen van de Meerjarenaafpraak energie-efficiency (MJA) realiseren.
- De doelen van het Convenant Schone en Zuinige Agrosectoren realiseren.

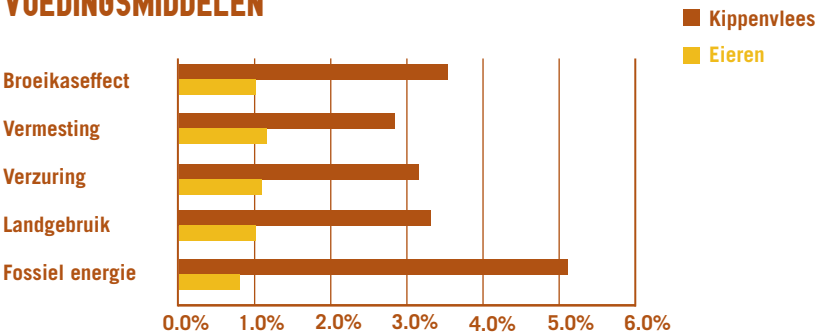
INITIATIEVEN

Milieudruk van kip en eieren

VERMINDERING MILIEUDRUK VAN KIP EN EIEN

De pluimveesector belast het milieu op een aantal punten. Om de aandachtspunten van de pluimveesector in perspectief te plaatsen, is hieronder de milieudruk van de Nederlandse consumptie van producten afkomstig uit de pluimveesector weergegeven.

BIJDRAGE AAN MILIEUDRUK VAN NEDERLANDSE CONSUMPTIE VOEDINGSMIDDELEN

Bron: Marinussen et al 2012 behalve vermisting en verzuring: Nijdam et al 2003

De Nederlandse consumptie van kip en eieren heeft een geringe bijdrage in de totale milieudruk van voedingsmiddelen. Het broeikaseffect van kip is ongeveer 3,5 procent en van eieren 1 procent. Ook de milieueffecten door vermisting en verzuring zijn relatief klein. Het aandeel in landgebruik door de consumptie van kip wordt geschat op ruim 3 procent en van eieren op ongeveer 1 procent. Het aandeel in fossiel energiegebruik van kip is ruim 5 procent en van eieren minder dan 1 procent. De pluimveesector is vanuit milieuperspectief gezien een efficiënte voedingsbron van hoogwaardig eiwit. Het is een uitdaging om bij de invulling van wensen op het gebied van dierenwelzijn – zoals het vergroten van de leefruimte of het aanpassen van het groeitempo - de milieuefficiëntie te behouden. Een studie uitgevoerd door ABN AMRO en Blonk Milieu Advies geeft inzicht in de verschillen in broeikaseffect voor verschillende soorten kip en eieren.

Ei	Kolonie	Scharrel	Vrije uitloop	Biologisch
Kg CO ₂ -equivalent /kg	1.74	1.95	1.97	2.39
Gram CO ₂ -equivalent / ei	108 gram	121 gram	124 gram	150 gram

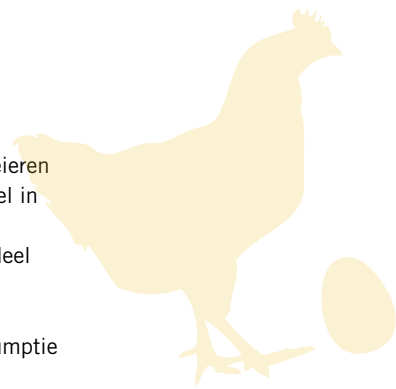
Vlees	Gangbaar	Scharrel	Biologisch
Kg CO ₂ -equivalent /kg	3.31	3.96	5.22
Gram CO ₂ -equivalent / kipfilet van 100 gram	331 gram	396 gram	522 gram

Bron: ABN AMRO en Blonk Milieu Advies

Uit de studie blijkt dat er aanzienlijke verschillen zijn in het broeikaseffect bij de diverse houderijsystemen. Deze inzichten zijn van belang om een goede balans te vinden tussen de verschillende duurzaamheidseisen en om afnemers gemotiveerd een keuze te laten maken.

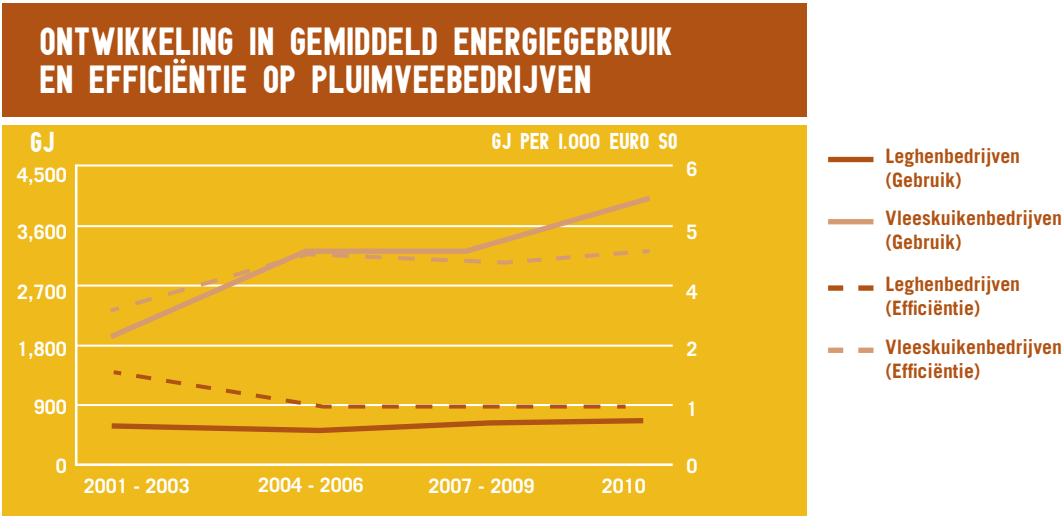

Zoals hiernaast is aangegeven heeft de Nederlandse consumptie van kip en eieren een kleine bijdrage in de totale milieudruk van voedingsmiddelen. Als aandeel in de totale Nederlandse landbouw is het aandeel van de pluimveesector groter, maar nog steeds relatief klein. In de onderstaande paragrafen wordt het aandeel van de pluimveesector in de totale Nederlandse landbouw als uitgangspunt genomen omdat dat aandeel relevant is voor de Nederlandse maatschappij. Het bovenstaande aandeel van kip en eieren in de Nederlandse voedselconsumptie is voor het koopgedrag van de individuele consument van belang.

ENERGIE

Het Convenant Schone en Zuinige Agrosectoren is ondertekend door verschillende partijen uit de agrofoodsector. Het convenant moet behalve broeikasreductie het gebruik van energie in de land- en tuinbouw verminderen. Daarnaast moet het partijen stimuleren om over te schakelen op duurzame energiebronnen. Voor de agrofoodsector liggen er vooral kansen in het nastreven van de kabinetsdoelstelling. Die wil dat op korte termijn gebruik wordt gemaakt van 20 procent duurzame energie. De doelstelling lijkt op het eerste gezicht haalbaar. De sector kan de kabinetswens onder andere vervullen via vergisting en verbranding van restproducten uit de landbouw. Vooral bedrijven met vleeskuikens gebruiken veel energie. Die energie is nodig om de leefomgeving van jonge kuikens in de eerste levensweken voldoende op te warmen. Daarnaast gaat veel elektriciteit op in het ventileren van stallen. Ook dat is een noodzaak, omdat zo het klimaat constant blijft en de mest sneller droogt. Bovendien vermindert hierdoor de ammoniakemissie. Grote bedrijven zijn sinds 2010 verplicht om emissiearme staltechnieken toe te passen om zo te voldoen aan Europese regelgeving. Deze technieken zorgen voor een stijging in het energieverbruik. Sinds 2011 wordt de warmtewisselaar ingezet als middel om energie te besparen. Hierdoor is het de verwachting dat de energie - reductiedoelstellingen, ondanks het gebruik van emissiearme staltechnieken, gehaald worden.

Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI

MEERJARENAFSPRAKEN

Zeven organisaties in de vleessector, waaronder NEPLUVI, hebben eerder een Meerjarenafspraak energie-efficiency (MJA) gemaakt met het Ministerie van LNV, de provincies en de gemeenten. In de loop van de jaren zijn deze afspraken steeds vernieuwd. Inmiddels zijn we toe aan de derde afspraak, de zogeheten MJA3. Ruim voor de afloop van MJA2 hebben alle betrokken partijen toegezegd de afspraken te actualiseren. In de nieuwe meerjarenafspraak (MJA3), die doorloopt tot 2020, krijgen vooral intensivering, verlenging en verbreiding van MJA2 volop aandacht. Elk bedrijf legt in een Energiebesparingsplan (EBP) doelstellingen vast en is verplicht jaarlijks te rapporteren over de voortgang. Partijen spannen zich in om gemiddeld 30 procent energie-efficiëntieverbetering te bereiken in de periode 2005-2020. Met name ketenefficiëntie en sectoroverstijgende samenwerking moeten voordelen opleveren. In 2011 zijn de resultaten van MJA3 2010 gepubliceerd. De vleesverwerkende industrie levert haar bijdrage door te besparen in de productieketen. Daarbij gaat het met name om hergebruik van organische reststromen voor de veevoerproductie. In de totale vleesverwerkende industrie hebben 160 verschillende maatregelen een besparing van 91 TJ opgeleverd.

ENERGIEBESPARING VLEESVERWERKING

De vleesverwerkende industrie heeft in januari 2011 het project ‘Routekaart naar een Energie Efficiënte vleessector’ opgestart. Zo wil zij uiterlijk in 2030 een energiebesparing van maar liefst 30 tot 50 procent in de vleessector bereiken. De industrie heeft verschillende tools in handen om de afname te begeleiden. Eén daarvan is de organisatie van workshops die bedrijven stimuleren om energiebesparende ontwikkelingen te bespreken. De deelprojecten van deze Routekaart zijn:

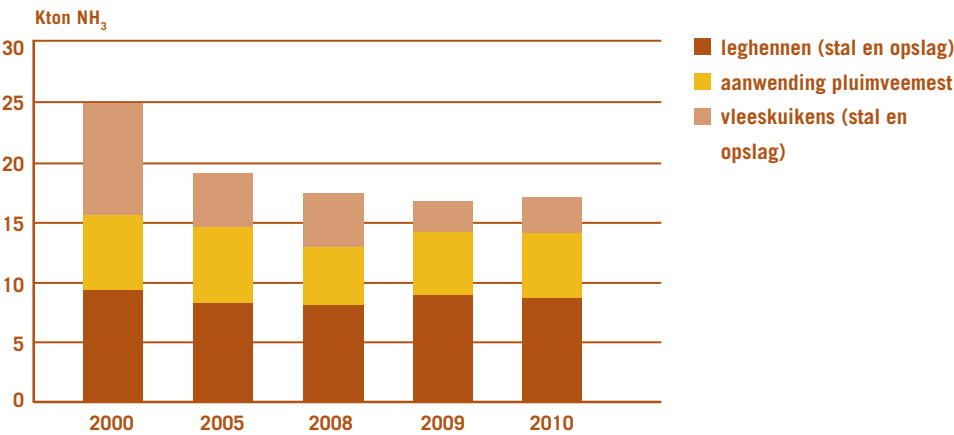
- Energie efficiëntie productie
- Koelen en vriezen
- Conserveren
- Keteninnovatie

Aan het einde van het project, uitgevoerd door Agentschap NL en organisaties in de vleessector, wordt een document opgesteld. Daarin staat precies beschreven welke ambities de industrie koestert als het gaat om energiebesparing. Ook de meest doeltreffende technieken die aan het einde van de rit moeten zorgen voor de afname van energiegebruik, staan vermeld. Onder andere het Productschap PPE financiert het project.

AMMONIAK

Elk dier produceert ammoniak bij zijn ontlasting. Ammoniak komt vrij uit stallen, uit mestopslagen en tijdens het gebruik van mest op het land. Pluimvee is verantwoordelijk voor ongeveer 12% van de totale ammoniakemissie in de landbouw. De afgelopen jaren zijn veel inspanningen geleverd om de uitstoot van ammoniak verder terug te dringen. Het bouwen van emissiearme stallen heeft veel bijgedragen aan de uitstootvermindering. In 2013 moeten alle pluimveebedrijven voldoen aan de grenswaarden voor ammoniakemissie. Die zijn vastgelegd in het besluit Huisvesting. Het PPE heeft Wageningen UR opdracht gegeven om huisvestings- en managementmaatregelen in kaart te brengen die de ammoniakemissie verder verlagen.

ONTWIKKELING IN AMMONIAKEMISSION UIT DE PLUIMVEEHOUDERIJ (MILJOEN KG AMMONIAK)

De ammoniakemissie wordt uitgedrukt in miljoen kg ammoniak.

Bron: Emissieregistratie

MEST

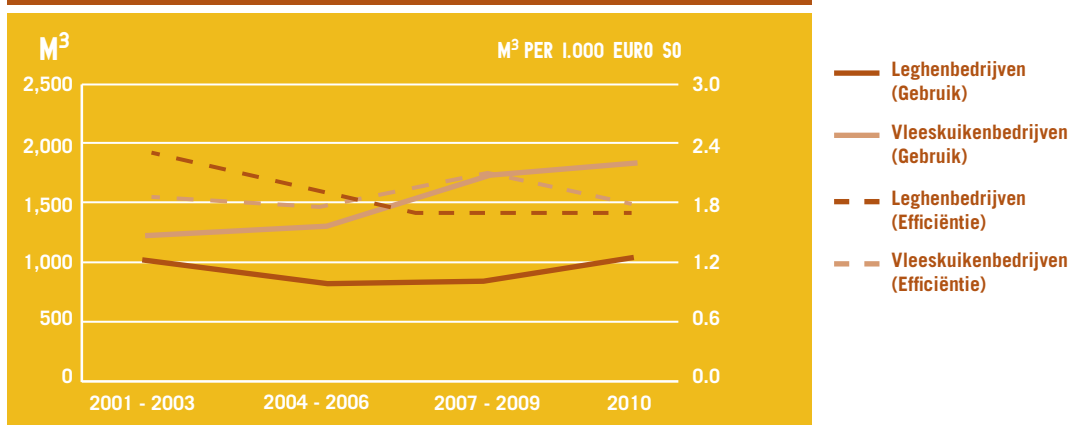
Mest is een belangrijk bijproduct dat vrijkomt bij de productie van vlees en eieren. De BioMassa Centrale in Moerdijk verwerkt een groot gedeelte en daarnaast exporteert de sector mest naar omliggende landen. Hierdoor kunnen pluimveehouders voldoen aan de eis om in de toekomst dierrechten af te schaffen. Overigens gaat mest uit de biologische legsector niet naar de verbrandingsinstallatie in Moerdijk. In 2011 heeft het Louis Blok Instituut gekeken naar de mogelijkheden voor deze mest. Ze staan beschreven in “Kansen voor Pluimveemest”. Daaruit blijkt dat de kwaliteit en de verhouding stikstof/ fosfaat voor verbetering vatbaar is. Als beide punten verbeteren, kan mest voor de biologische akkerbouw en melkveebedrijven uitgroeien tot een aantrekkelijk product.

Gebruik van water en energie

WATER

Voor de productie van dierlijke eiwitten is relatief veel water nodig. Onderzoek van de Universiteit van Twente heeft de watervoetafdruk van verschillende voedingsmiddelen in cijfers uitgedrukt. Hieruit blijkt dat de pluimveehouderij van alle dierhouderijen het minste water verbruikt. Het watergebruik binnen de vleeskuikenhouderij is hoger dan dat van de leghennenhouderij. Dit komt doordat binnen vleeskuikenhouderij na elke ronde de stal wordt gereinigd. Over het exacte waterverbruik binnen bedrijven is moeilijk een uitspraak te doen, omdat steeds meer bedrijven een eigen bron gebruiken.

ONTWIKKELING IN GEMIDDELD LEIDINGWATER- VERBRUIK EN EFFICIËNTIE OP PLUIMVEEBEDRIJVEN

Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI. Toelichting: Het leidingwaterverbruik wordt uitgedrukt in m³ per bedrijf. De water-efficiëntie wordt uitgedrukt in m³ per 1.000 Euro Standaard Output.

REDUCTIE VAN FIJNSTOF

In 2007 heeft de landbouw in totaal 20 procent van de fijnstof-emissie in Nederland veroorzaakt. Deze bijdrage neemt beperkt toe. Van deze 20 procent is 96 procent afkomstig uit de veehouderij, met name de pluimveehouderij (58%) en varkenshouderij (28%). Veel partijen werken samen aan het vergaren van kennis en het ontwikkelen van innovaties om de fijnstofuitstoot in de pluimveesector te verminderen. Financieel gesteund door het PPE en het ministerie van EL&I onderzoekt Wageningen UR de uitstoot van verschillende huisvestingssystemen en de effectiviteit van maatregelen, zoals een nevelgordijn om de emissie van fijnstof te verminderen. Het ministerie van EL&I heeft in juni 2011 een document "Schone Lucht voor Iedereen" gepubliceerd. Daarin staan de belangrijkste technische mogelijkheden om verspreiding van fijnstof te verminderen. Voor fijnstof geldt nog geen 'hard' nationaal emissieplafond. Wel zijn voorstellen op EU-niveau in voorbereiding en bevat ook de huidige nationale regelgeving verschillende normen. Die komen erop neer dat de concentratie van fijnstof per 1 januari 2015 overal ongeveer een kwart lager moet zijn dan het gemiddelde van rond 2004.

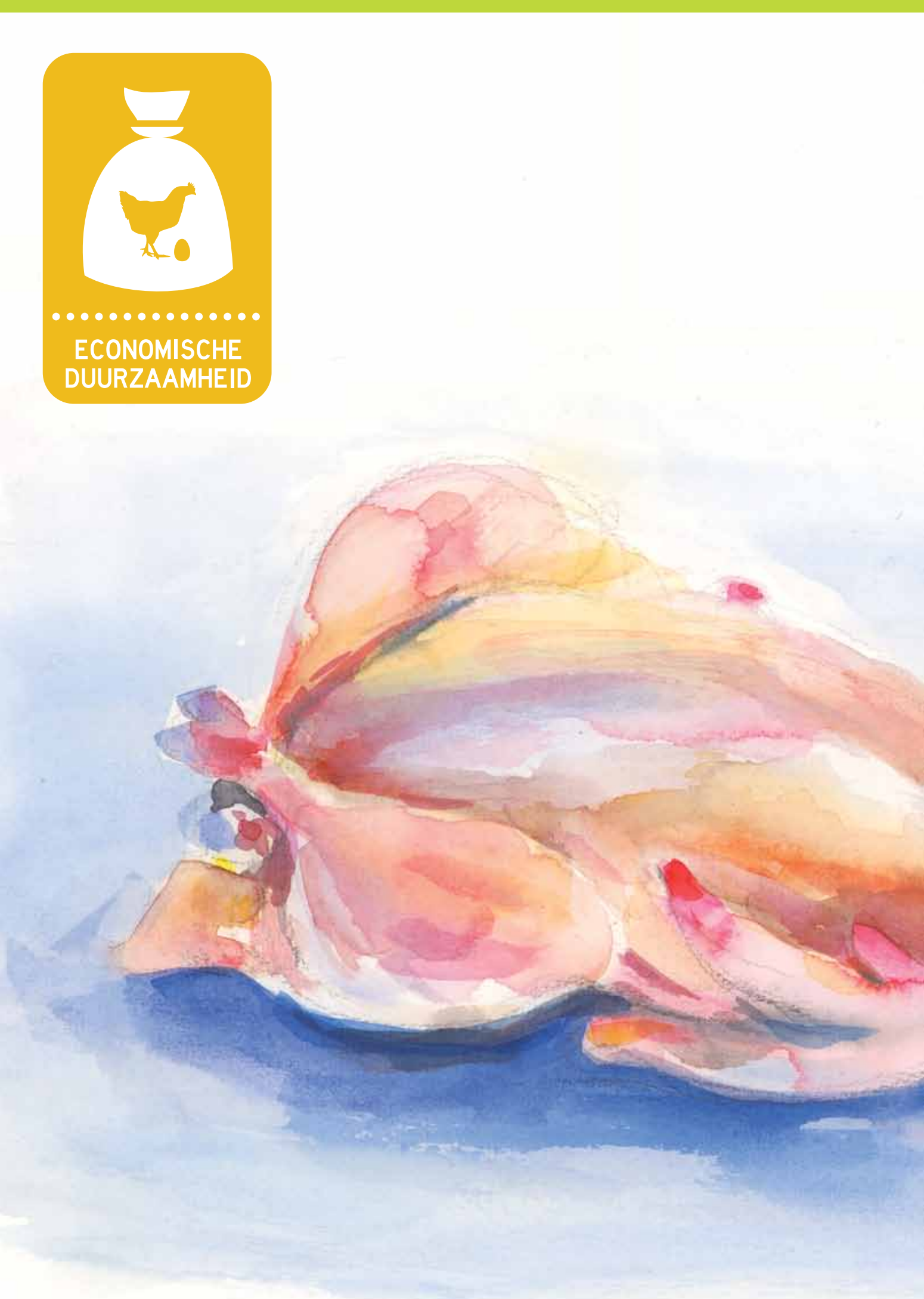
100% VERANTWOORDE SOJA BINNEN VIER JAAR

Bedrijven in de sojaketen hebben eind 2011 hun krachten gebundeld om binnen vier jaar over te schakelen op 100 procent verantwoorde soja. De verschillende partijen uit de gehele dierlijke productieketen hebben hiervoor een intentieverklaring ondertekend. Het doel is de komende jaren steeds grotere volumes verantwoord geproduceerde soja in te kopen. De eisen aan deze verantwoorde soja richten zich op het voorkomen van verder verlies van gebieden met een waardevolle biodiversiteit, verantwoord gebruik van bestrijdingsmiddelen, respect voor landrechten van lokale gemeenschappen en zorg voor goede werkomstandigheden.

ECONOMISCHE
DUURZAAMHEID

Illustratie: Claire de Vries Robbé

ECONOMISCHE DUURZAAMHEID

Door fluctuatie van kost- en opbrengstprijzen schommelt de marge sterk in de sector. Het PPE geeft inzicht in marktprijzen en fluctuaties en verricht samen met het Landbouw Economisch Instituut (LEI) onderzoek naar de economische situatie van pluimveehouders. Voor een goede afzet van kip en eieren is het belangrijk dat er gelijke regels gelden op de mondiale kip- en eiermarkt. Om de concurrentiepositie te verbeteren is verdere productdifferentiatie belangrijk.

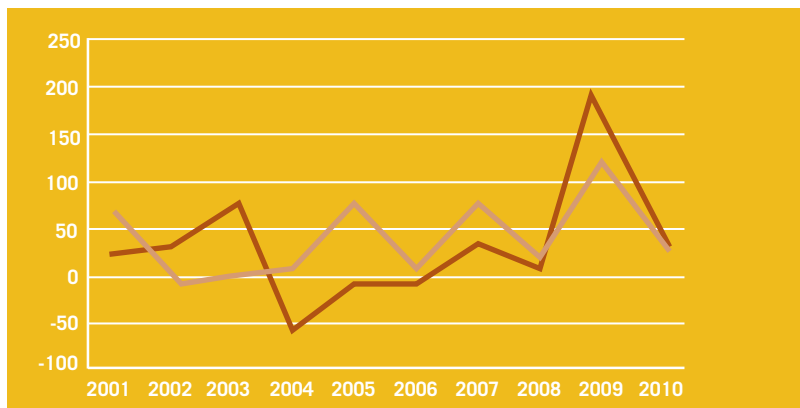
SPEERPUNTEN

- Ontwikkelen van afzetmarkten voor duurzaam geproduceerde producten.
- Gelijkwaardig internationaal speelveld creëren voor de afzet van kip- en ei producten
- Stimuleren van het opnemen van extra dierenwelzijns-normen in bilaterale handelsovereenkomsten.

INKOMENSONTWIKKELING IN 2011

De eiersector heeft een lastig jaar achter de rug. In het begin van 2011 daalden de prijzen sterk, mede door het dioxine-schandaal in Duitsland en een hogere productie in de EU. Daarnaast steeg de voerprijs (+24%) en bleken jonge hennen aanzienlijk duurder in de aanschaf. Het inkomen van een gemiddeld leghennenbedrijf lag in 2011 op 113.000 euro negatief. De bedrijven met vleeskuikens hadden in 2011 eveneens een moeilijk jaar. Net als in de eiersector speelden hier de hoge voerprijzen een belangrijke rol. Deze lagen in de zomer van 2011 op het hoogste niveau van de afgelopen dertig jaar. De hogere opbrengstprijs van vleeskuikens kon dit onvoldoende compenseren. Ook de energiekosten stegen, waardoor uiteindelijk het gemiddeld inkomen van een vleeskuikenhouder daalde tot 28.000 euro.

ONTWIKKELING IN INKOMEN UIT BEDRIJF VOOR HET GEMIDDELD PLUIMVEEBEDRIJF PER JAAR

Toelichting: Het inkomen uit bedrijf wordt uitgedrukt in 1000
Euro per onbetaalde arbeidsjaareenheden

Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI

— Leghennenbedrijven
— Vleeskuikenbedrijven

INITIATIEVEN

Economische duurzaamheid

BELANG VAN EXPORT

De economische duurzaamheid van de Nederlandse pluimveesector wordt voor een belangrijk deel bepaald door exportmogelijkheden. De leghennenhouders exporteert bijna tweederde en de vleeskuikensector ongeveer driekwart van de productie. Eieren worden vooral naar Duitsland geëxporteerd. Voor pluimveevlees zijn Duitsland en het Verenigd Koninkrijk de belangrijkste exportmarkten. De prijsvorming voor producten in het buitenland is dus van groot belang voor het inkomen van de Nederlandse pluimveehouder.

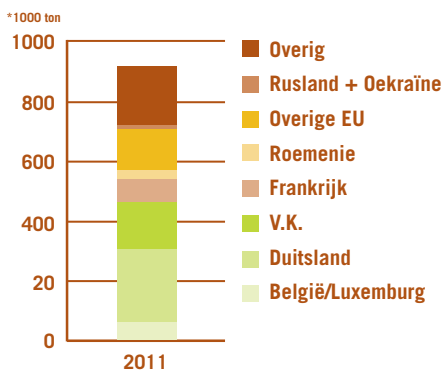
CONCURRENTIEPOSITIE

De afgelopen jaren heeft de EU op de wereldmarkt terrein verloren aan nieuwe aanbieders. Vooral de Verenigde Staten, Brazilië en Thailand zijn sterk in opkomst. Door de verdere liberalisering van de wereldhandel neemt de rol van de EU, en daarmee van Nederland, in de wereldhandel naar verwachting verder af en groeit de import uit derde landen. Mede door verbeterde transport- en communicatiemiddelen wordt de wereldmarkt voor pluimveevlees steeds meer één speelveld. Binnen de EU staat de Nederlandse kostprijs onder druk. Naast traditionele concurrerende lidstaten speelt op de middellange termijn een ander aspect: de concurrentie van nieuwe Europese lidstaten. In traditionele EU-lidstaten stabiliseert de consumptie van vlees. Concurrentie vindt plaats op basis van kwaliteit en efficiëntie. Zo groeit het aandeel van producten met toegevoegde waarde. Het streven naar kostenbeheersing en een afzetmarkt voor producten met meer toegevoegde waarde blijft daarbij van groot belang. Het PPE volgt de signalen van de markt nauwgezet. Het houdt kostprijzen van pluimveevlees en eieren nauwlettend in de gaten, evenals het aankoopgedrag van consumenten in de Nederlandse supermarkten.

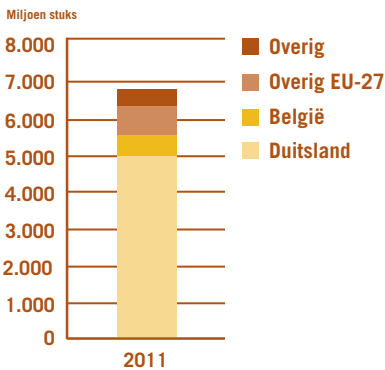
LEVEL PLAYING FIELD

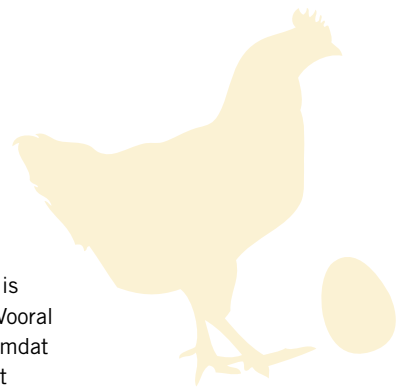
Voor eerlijke concurrentie is het van groot belang dat in de verschillende EU-landen onder dezelfde voorwaarden wordt geproduceerd. Het PPE vindt het erg belangrijk dat de eisen op het gebied van welzijn, arbo-wetgeving en milieu in alle lidstaten gelijkwaardig zijn. Daarnaast is het van belang dat deze eisen ook gelden voor pluimveeproducten, die geïmporteerd worden van buiten de EU. De Europese Commissie stelt dat ze dierenwelzijn hoog op de prioriteitenlijst heeft staan in bilaterale handelsovereenkomsten. Het PPE grijpt iedere mogelijkheid aan om de betrokkenen hieraan te herinneren. De Europese dierenwelzijnsnormen zorgen namelijk vaak voor extra kosten die de pluimveehouders niet op achterstand mogen zetten ten opzichte van de concurrentie uit landen als Thailand en Brazilië.

UITVOER PLUIMVEEVLEES 2011

UITVOER EIEREN 2011

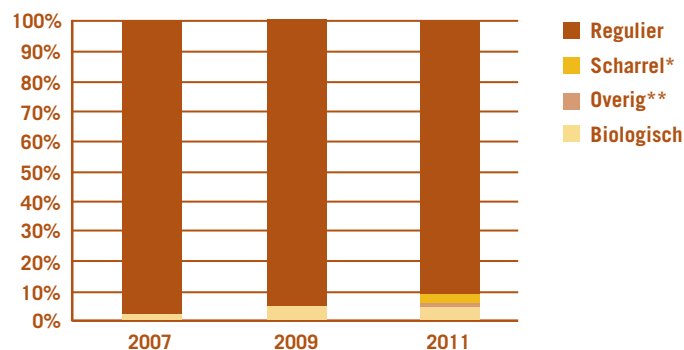

VIERKANTSVERWAARDING

Het belangrijkste vleesproduct voor de Nederlandse en West-Europese markt is kipfilet. De vraag naar kipfilet is groter dan de vraag naar vleugels en poten. Vooral voor alternatieve producten is het van belang om de hele kip te verwaarden omdat anders de filet te duur wordt. Dit probleem van 'vierkantsverwaarding'- het tot waarde brengen van de hele kip - speelt het sterkst bij de biologische kip. Om biologisch gehouden dieren in zijn geheel als biologisch product te verkopen komt Sodexo, de belangrijkste bedrijfscateraar in Nederland, in actie. Dat bedrijf vervangt zijn kroket, die was samengesteld uit producten uit de conventionele houderij, door biologische kroketten.

HUISHOUDELIJKE AANKOPEN VAN KIPPENVLEES

(als percentage van de totale geldbestedingen)

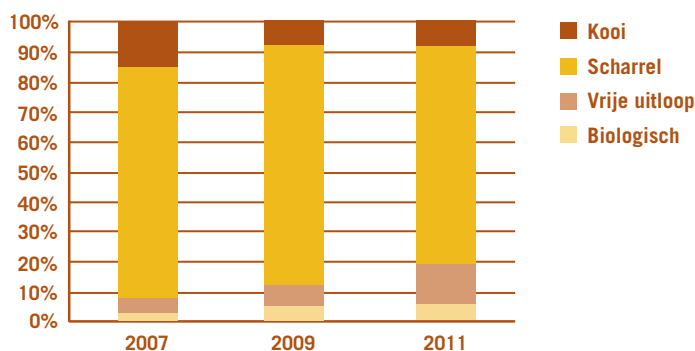
* Beter Leven 1 en 2 ster

** Overig: Label Rouge en scharrelvlees zonder keurmerk

Bron: LEI, onderdeel van Wageningen UR, 2012.

HUISHOUDELIJKE AANKOPEN VAN EIEREN

(als percentage van de totale geldbestedingen)

Bron: PPE

Verskillende keuzemogelijkheden in houderijsystemen geeft consumenten de kans te kiezen tussen wat zij belangrijk vinden: de prijs, een hoge milieu-efficiëntie, meer ruimte voor het dier en of een vrije uitloop, hygiëne, etc. De eiersector biedt al lange tijd een grote variatie aan soorten eieren. In 2011 is het aandeel scharrel, vrije uitloop en biologische eieren toegenomen tot ruim 93%. Voor kip is er ook steeds meer te kiezen, al zijn scharrel en biologische kip nog een niche. In 2011 steeg het aandeel scharrelkip snel tot bijna 3%. Het aandeel scharrel en biologische kip komt daarmee op ruim 5%.

BEVORDEREN AFZET KIP- EN EIPRODUCTEN

Diverse campagnes richten zich op het ondersteunen van de afzet van producten uit de pluimveesector. Het doel van deze campagnes is het vergroten van het marktaandeel van kip- en eiprodukten om zo voldoende afzet te genereren, benodigd voor een rendabele sector.

Campagnes in 2011:

- "Kip, het meest veelzijdige stukje vlees" is een campagne die zich richt op imagoverbetering van pluimveevlees.
- www.kiplekker.nl is een virtueel informatiepunt over de pluimveesector voor de consument. De consument vindt hier allerlei informatie over de productieketen, verschillende typen stallen, dierenwelzijn en duurzaamheid.
- De Stichting Blij met een ei geeft via de website www.blijmeteenei.nl informatie aan de consument over de legsector.
- Ei Love You geeft de consument inzicht in de gezondheidsaspecten van het eten van eieren.

Productschap Pluimvee en Eieren
Louis Braillelaan 80
2719 EK ZOETERMEER
Postbus 460
2700 AL ZOETERMEER
Tel: (079) 368 71 00
Fax: (079) 368 70 87
www.pve.nl

Concept en realisatie
Schuttelaar & Partners
Productschap Pluimvee en Eieren
Copyright PPE 2012

Fotografie
Productschap Pluimvee en Eieren

Drukwerk
Castellum Drukwerk

Dit MVO-verslag is gedrukt op
FSC®-gecertificeerd papier

